

Framställning till riksdagen

2009/10: RB5

Lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

Sammanfattning

Riksbanken föreslår i denna framställning att riksdagen antar Riksbankens förslag till ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank så att Riksbanken ges rätt att ge ut mynt i valören två kronor och tjugo kronor och sedlar i valören tvåhundra kronor.

Riksdagen har i mars 2009, på förslag av Riksbanken, beslutat att femtioöresmyntet blir ogiltigt den 30 september 2010. Som en följdändring av detta beslut föreslås vidare att Riksbanken inte längre ska ges rätt att ge ut mynt i valören femtio öre.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning	2
Förslag till riksdagsbeslut	3
Lagtext	
Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank	4
Bakgrund och beredning	5
Överväganden och förslag	5

Förslag till riksdagsbeslut

Riksbanken föreslår att riksdagen antar Riksbankens förslag till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Stockholm den 22 mars 2010

På direktionens vägnar

Stefan Ingves

/ Kerstin Alm

I beslutet har deltagit Stefan Ingves (ordförande), Svante Öberg, Lars Nyberg, Lars E.O. Svensson, Barbro Wickman-Parak och Karolina Ekholm.

Föredragande har varit Christina Wejshammar och Leif Jacobsson.

Förslag till Lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

Riksbanken har följande förslag till lagtext.

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 2 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 kap.
2 §

Sedlar får ges ut med valörerna tjugo, femtio, etthundra, femhundra och ettusen kronor.

Mynt får ges ut med valörerna *femtio öre*, en krona, fem kronor och tio kronor.

Dessutom får minnes- och jubileumsmynt med andra valörer ges ut.

Föreslagen lydelse

Sedlar får ges ut med valörerna tjugo, femtio, etthundra, *tvåhundra*, femhundra och ettusen kronor.

Mynt får ges ut med valörerna en krona, *två kronor*, fem kronor, tio kronor *och tjugo kronor*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Förslag till ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

Riksbankens förslag

Riksbanken föreslår att riksdagen antar Riksbankens förslag att lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank ändras så att Riksbanken ges rätt att också ge ut mynt i valören två kronor och tjugo kronor och sedlar i valören tvåhundra kronor samt att Riksbanken inte längre ska ha möjlighet att ge ut femtioöresmynt.

1. Bakgrund och beredning

Enligt 9 kap. 14 § regeringsformen har endast Riksbanken rätt att ge ut sedlar och mynt. Av 5 kap. 1 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank (riksbankslagen) framgår att sedlar och mynt som ges ut av Riksbanken är lagliga betalningsmedel. Riksbanken har således ensamrätt att ge ut mynt och sedlar och besluta om utformningen av dem.

Vilka valörer som Riksbanken får ge ut av mynt och sedlar framgår av 5 kap. 2 § riksbankslagen. Om valörerna behöver ändras måste det göras en ändring i lagen, vilket innebär att förändringar i mynt- och sedelserien måste framläggas för riksdagen.

Riksbanken har i rapporten ”Valörer och fördelningen på sedlar och mynt – förslag till förnyelse av sedel- och myntserien” utrett behovet av förändringar i Riksbankens sedel- och myntutgivning.

Vidare har Riksbankens direktion samrått med riksbanksfullmäktige enligt 4 kap. 1 § riksbankslagen. Fullmäktige uttalade då att de inte har någon erinran mot att direktionen gör en framställning till riksdagen med förslag om ändring i riksbankslagen avseende valörer på sedlar och mynt i enlighet med direktionens förslag. Fullmäktige ansåg emellertid att direktionen i framställningen inte borde föreslå att Riksbanken ges möjlighet att ge ut ett mynt i valören tjugo kronor. Tjugokronorssedeln bör enligt fullmäktiges mening inte ersättas med ett mynt.

2. Överväganden och förslag

2.1 Förnyelse av sedel- och myntserien

Riksbanken avser att inleda en förnyelse av den svenska sedel- och myntserien. Den nuvarande sedelserien utformades för mer än tjugofem år sedan och en modernisering är nödvändig för att upprätthålla ett effektivt skydd mot förfälskningar. Myntserien behöver bytas ut mot lättare och mindre mynt som reducerar hanteringskostnader, inköpskostnader och miljöbelastning.

I samband med detta föreslår Riksbanken att valörerna i sedel- och myntserien förändras på så sätt att myntserien kompletteras med ett nytt tvåkronorsmynt och sedelserien med en tvåhundrakronorssedel. Skälen är främst att dessa valörer kommer att ersätta en betydande mängd enkronor och etthundrakronorssedlar, vilket medför att antalet sedlar och mynt i cirkulation minskar.

Riksbanken föreslår vidare att tjugokronorssedeln ersätts med ett tjugokronorsmynt. Skälet är att sedeln blivit alltmer sliten, vilket leder till praktiska problem vid maskinell sedelhantering och vid äkthetskontroll av sedlar. Sedeln återanvänds i det längsta av handeln och till följd av dess låga värde behandlas den alltmer ovarsamt. I en undersökning bland allmänheten som Riksbanken gjorde 2006 var tjugokronorsvalören den enda sedelvalör där inte en majoritet uppfattade kvaliteten som god eller mycket god. Förstärkningar av papperet i tjugokronorssedeln har inte lett till någon påtaglig förbättring.

Föreslagna förändringar är en samlad lösning för att effektivisera den svenska sedel- och myntserien. Allmänhetens betalningar förenklas, kontantmarknadens hanteringskostnader minskar och miljöbelastningen från produktion och hantering av sedlar och mynt reduceras.

För närmare beskrivning hänvisas till Riksbankens rapport "Valörer och fördelningen på sedlar och mynt – förslag till förnyelse av sedel- och myntserien".

Om ett införande av euron aktualiseras kommer arbetet med den nya sedel- och myntserien av naturliga skäl att avbrytas.

2.2 Tjugokronorsvalören

Företagen på kontantmarknaden är i stort sett positiva till Riksbankens förslag. Vad gäller förslaget att ersätta tjugokronorssedeln med ett mynt finns det dock olika uppfattningar. Handelns branschorganisationer avstyrker ett mynt eftersom införandet av ett mynt medför omställningskostnader och att mynt är tyngre att hantera än sedlar. Riksbanken har med anledning av detta haft överläggningar med Svensk Handel.

Riksbanken gör bedömningen att det inom några år blir nödvändigt att byta ut tjugokronorssedeln mot ett mynt på grund av att sedeln blivit alltför sliten för att fungera som betalningsmedel och att dess omloppstid blivit orimligt kort. Slutsatsen stöds av att länderna i Sveriges närområde sedan länge övergått till mynt på motsvarande värde.

Övervägande skäl talar för att beslut om ett tjugokronorsmynt bör fattas när ställning nu tas till en förändring av hela sedel- och myntserien. Att återkomma med ett sådant beslut senare leder till att omställningskostnaderna blir högre. För att öka flexibiliteten och minska omställningskostnaderna för handeln avser Riksbanken att införa myntet först cirka 2015.

Vikten av utelöpande mynt kommer enligt Riksbankens beräkningar att reduceras med cirka 45 procent när en ny myntserie introducerats, beroende på att nya mynt blir mindre och lättare och att en tvåkrona medför att antalet mynt i cirkulation minskar. Viktminskningen kommer att ha stor betydelse för att reducera hanteringskostnaderna och miljöbelastningen och för att underlätta för anställda i kontanthantering.

2.3 Ändring i riksbankslagen

Förnyelsen av sedel- och myntserien innebär att riksbankslagen behöver ändras så att Riksbanken ges rätt att ge ut också sedlar med valören tvåhundra kronor och mynt med valörerna två och tjugo kronor.

Den föreslagna förändringen innebär att Riksbanken under en övergångsperiod kommer att ha rätt att ge ut både en tjugokronorssedel och ett tjugokronorsmynt. Skälet till detta är att den exakta tidpunkten för övergången till ett mynt fastställs först senare. När ett tjugokronorsmynt introducerats och ersatt tjugokronorssedeln avser Riksbanken att återkomma med ett lagförslag att Riksbanken inte längre ska ha möjlighet att ge ut sedlar i valören tjugo kronor.

Som en följd av riksdagens tidigare beslut i mars 2009 att femtioöresmyntet blir ogiltigt den 30 september 2010 föreslås att möjligheten i riksbankslagen för Riksbanken att ge ut femtioöresmynt tas bort.

2.4 Ikraftträdande av lagförslag

Riksbanken föreslår att riksdagen beslutar om ändring i riksbankslagen vad gäller valörer på sedlar och mynt i enlighet med förslaget ovan och att lagändringen träder i kraft den 1 januari 2011.

För att förkorta och underlätta riksdagens beredning avser Riksbanken att skicka förslaget för yttrande till Europeiska centralbanken som enligt EUF-fördraget ska konsulteras.